

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА
(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

освітній ступінь бакалавр
факультет Обліку та фінансів

Розробник: *Дорошенко Ольга*, доцент кафедри фінансів банківської справи та страхування, к.е.н., доцент

Полтава 2021 р.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Фінансова безпека суб'єктів підприємництва
Назва структурного підрозділу	Кафедра <u>фінансів, банківської справи та страхування</u>
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> Дорошенко Ольга, к.е.н., доцент <i>Контакти:</i> 12 каб. (деканат факультету обліку та фінансів, 2-й поверх) e-mail: olga.doroshenko@pdaa.edu.ua тел. +380952297863, сторінка викладача: https://www.pdaa.edu.ua/people/doroshenko-olga-oleksandrivna
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Не передбачено

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок з питань забезпечення фінансової безпеки підприємства як складової економічної та національної безпеки, а також тих її функціональних елементів, які безпосередньо впливають на рівень розвитку підприємства.

Основні завдання навчальної дисципліни: з'ясування концептуальних засад теорії економічної безпеки; вивчення теоретичних, організаційно-правових та практичних засад фінансової безпеки; виявлення причинно-наслідкових зв'язків, джерел та механізму виникнення загроз фінансовій безпеці; відстеження та попередження існуючих та потенційних загроз фінансовій безпеці; розкриття методики та механізму розрахунку основних індикаторів, що забезпечують моніторинг поточного стану фінансової безпеки; розгляд методики оцінки фінансової безпеки з визначенням інтегрального показника, що формується на основі відповідних критеріїв та індикаторів; визначення напрямів мінімізації загроз фінансовій безпеці з урахуванням стратегічних пріоритетів розвитку.

інтегральна:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування, або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

загальні (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

спеціальні (фахові) (СК):

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК13. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій фінансового, облікового, математичного та статистичного забезпечення діагностики розвитку підприємств аграрної сфери та інших галузей економіки.

Програмні результати навчання:

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Методи навчання:

МН 1 Словесні методи (лекція, розповідь-пояснення);

МН 2 Наочні методи (демонстрування, спостереження);

МН 3 Практичні методи (практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою);

МСМ 2 Методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності;

МНІ 4 Комп'ютерні і мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій, дистанційне навчання).

Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки підприємства.

Тема 2. Нормативне та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Тема 3. Методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.

Тема 4. Криза ліквідності на підприємстві та шляхи її подолання.

Тема 5. Криза прибутковості на підприємстві та шляхи її подолання. Сутність кризи прибутковості.

Тема 6. Майнова криза на підприємстві та шляхи її подолання.

Тема 7. Інтегральні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.

Тема 8. Фінансові ризики та їх вплив на фінансову безпеку підприємств.

Тема 9. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств. Розробка фінансової стратегії.

Тема 10. Фінансова розвідка та її роль в управлінні фінансовою безпекою підприємств.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин 180 год

Кількість кредитів 6,0

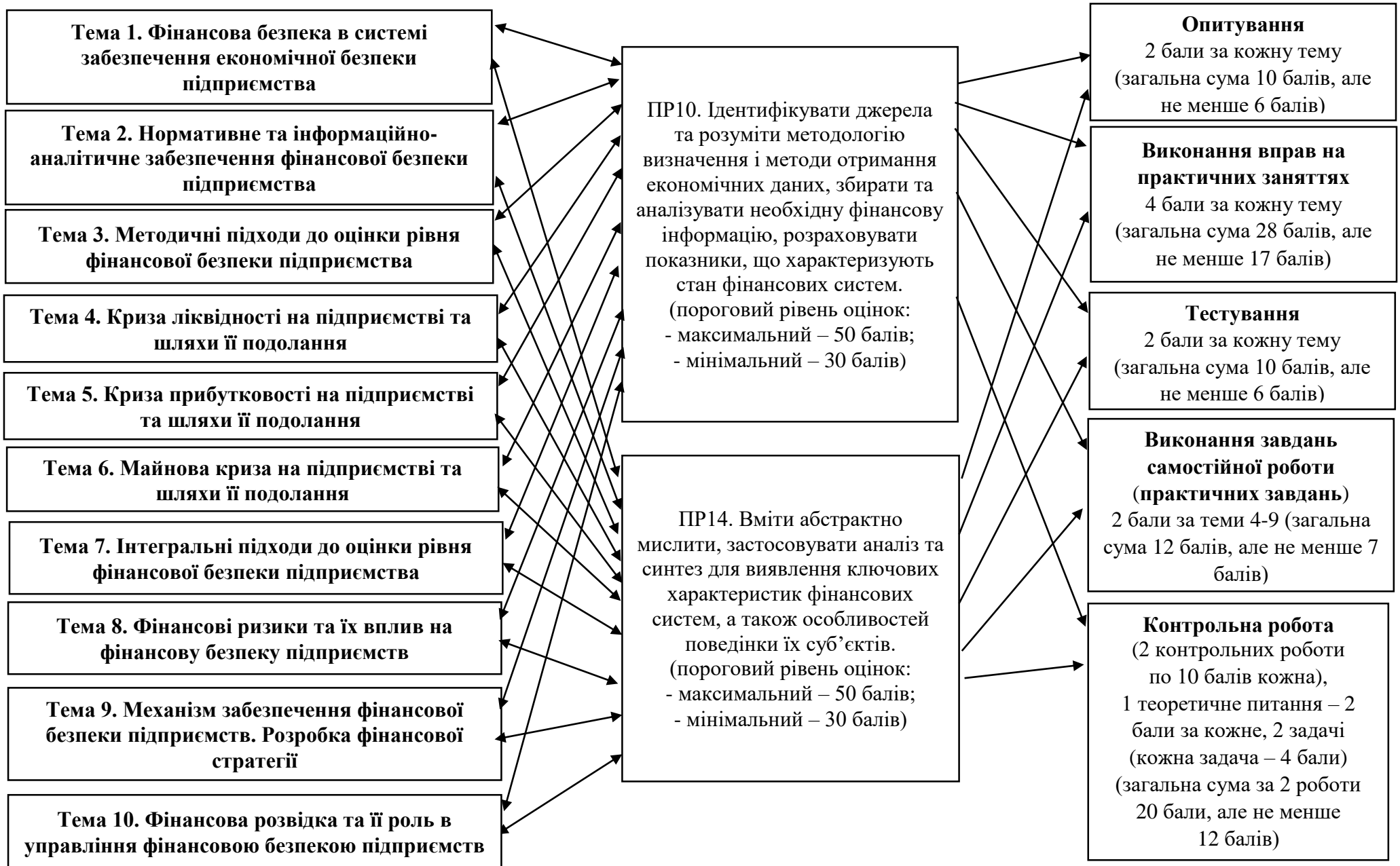
Форма семестрового контролю – залік.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

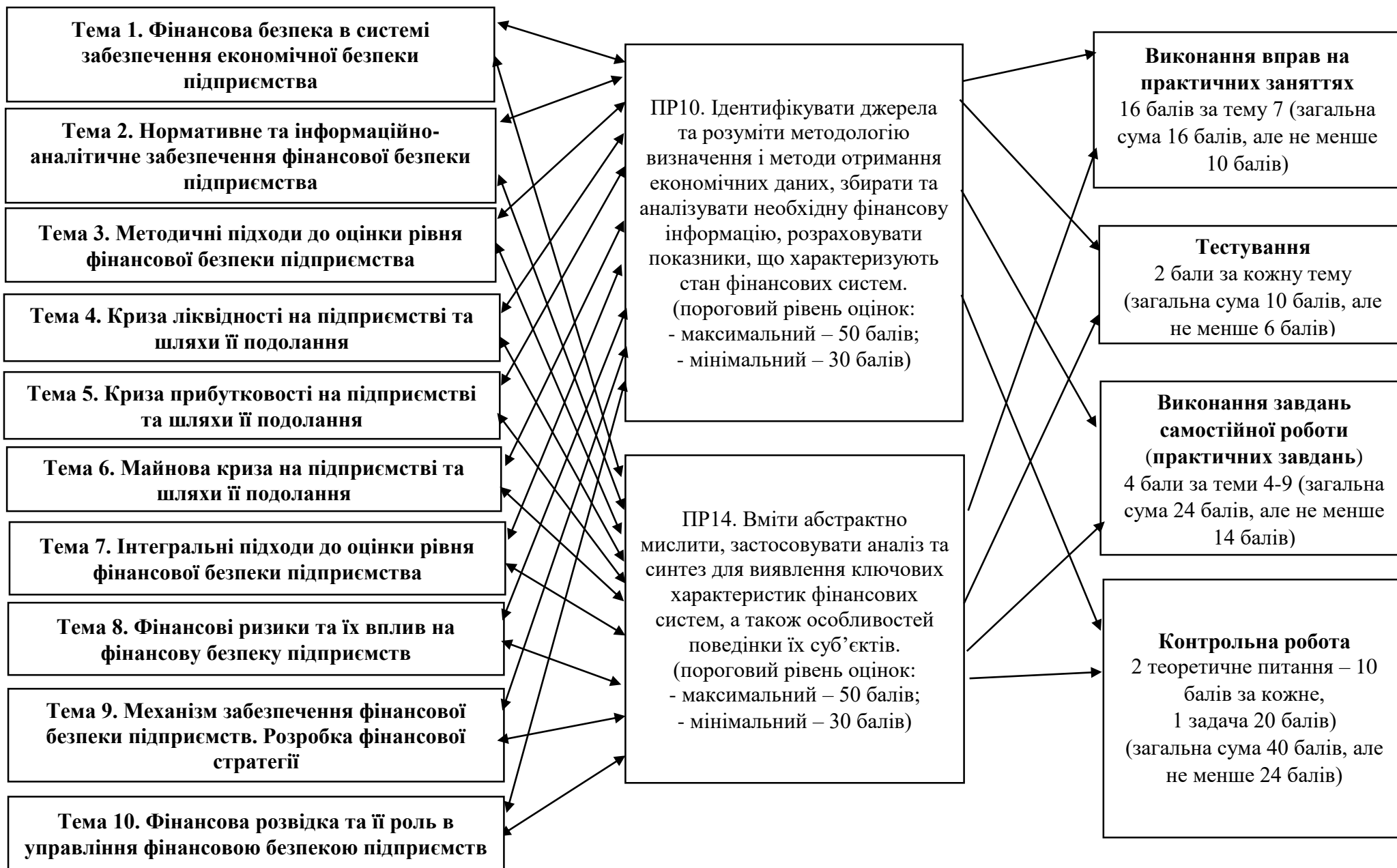
Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма навчання				заочна форма навчання			
	ФБСС б.д. 2021 стн				ФБСС б.з. 2021 стн			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
л		п	с. р.	л		п	с. р.	
Тема 1. Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки підприємства.	16	4	2	10	16	2	-	14
Тема 2. Нормативне та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства	14	2	2	10	14	-	-	14
Тема 3. Методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства	14	2	2	10	14	2	-	12
Тема 4. Криза ліквідності на підприємстві та шляхи її подолання	20	4	2	14	20	-	-	20
Тема 5. Криза прибутковості на підприємстві та шляхи її подолання	22	4	4	14	22	-	-	22
Тема 6. Майнова криза на підприємстві та шляхи її подолання	22	4	4	14	22	-	-	22
Тема 7. Інтегральні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства	22	4	4	14	22	-	2	20
Тема 8. Фінансові ризики та їх вплив на фінансову безпеку підприємств	16	4	2	10	16	-	-	16
Тема 9. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств. Розробка фінансової стратегії	20	2	4	14	20	-	-	20
Тема 10. Фінансова розвідка та її роль в управлінні фінансовою безпекою підприємств	14	2	2	10	14	-	-	14
у т. ч. індивідуальні завдання	-	-	-	-	80	-	-	80
Усього годин	180	32	28	120	180	4	2	174

Структура курсу та система оцінювання (денна форма навчання)

Структура курсу та система оцінювання (заочна форма навчання)

**Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
Денна форма навчання ФБСС б.д. 2021 стн**

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти					Разом
	опитування	виконання вправ на практичних заняттях	тестування	виконання завдань самостійної роботи (виконання прак.завд)	контрольна робота ¹	
Тема 1. Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки підприємства.	2	-	2	-		4
Тема 2. Нормативне та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства	2	-	2	-		4
Тема 3. Методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства	2	4	2	-		8
Тема 4. Криза ліквідності на підприємстві та шляхи її подолання	2	4	2	2		10
Тема 5. Криза прибутковості на підприємстві та шляхи її подолання	2	4	2	2		10
Тема 6. Майнова криза на підприємстві та шляхи її подолання	2	4	2	2		10
Тема 7. Інтегральні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства	2	4	2	2		10
Тема 8. Фінансові ризики та їх вплив на фінансову безпеку підприємств	2	4	2	2		10
Тема 9. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств. Розробка фінансової стратегії	2	4	2	2		10
Тема 10. Фінансова розвідка та її роль в управлінні фінансовою безпекою підприємств	2	-	2	-		4
Контрольна робота 1 (теми 1-6)	-	-			10	10
Контрольна робота 2 (теми 7-10)	-	-	-		10	10
Разом	20	28	20	12	20	100

¹ протягом семестру передбачено написання двох контрольних робіт, кожна з яких містить 1 теоретичне питання та 2 практичні ситуації, (максимум 10 балів кожна), при цьому бали виставляються окремими позиціями наприкінці семестру.

**Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
Заочна форма навчання ФБСС б.з. 2021 стн**

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом
	виконання вправ на практичних заняттях	тестування ¹	виконання завдань самостійної роботи (виконання прак.завд) ²	виконання індивідуального завдання (контрольна робота) ³	
Тема 1. Фінансова безпека в системі забезпечення економічної безпеки підприємства.		2	-		2
Тема 2. Нормативне та інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства		2	-		2
Тема 3. Методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства		2	-		2
Тема 4. Криза ліквідності на підприємстві та шляхи її подолання		2	4		6
Тема 5. Криза прибутковості на підприємстві та шляхи її подолання		2	4		6
Тема 6. Майнова криза на підприємстві та шляхи її подолання		2	4		6
Тема 7. Інтегральні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства	16	2	4		22
Тема 8. Фінансові ризики та їх вплив на фінансову безпеку підприємств		2	4		6
Тема 9. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств. Розробка фінансової стратегії		2	4		6
Тема 10. Фінансова розвідка та її роль в управлінні фінансовою безпекою підприємств		2	-		2
Виконання індивідуального завдання контрольна робота	-	-		40	40
Разом	16	20	24	40	100

¹ здобувачі вищої освіти мають проходити тестування за результатами лекційного матеріалу та самостійної роботи. Тестування передбачене в розрізі кожної теми навчальної дисципліни. Бали за результатами проходження тестування виставляються сумарно окремою позицією наприкінці семестру (2 бали за кожну тему, максимально 20 балів);

² здобувачі вищої освіти в рамках виконання самостійної роботи виконують практичні завдання по темах 4-9, за кожну тему отримуючи 4 бали, максимально 24 бали. Тестування передбачене в розрізі кожної теми навчальної дисципліни. Бали за результатами проходження тестування виставляються сумарно окремою позицією наприкінці семестру;

³ у міжсесійний період здобувачі вищої освіти в рамках виконання самостійної роботи виконують індивідуальне завдання у вигляді контрольної роботи. Бали за результатами виконання контрольної роботи виставляються окремою позицією наприкінці семестру;

Шкала оцінювання ЄКТС та 4-бальна шкала

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за 4-бальною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	
74 – 81	C	
64 – 73	D	
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незараховано
1 – 34	F	

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бандурка О. М., Духов В. Є., Петрова К. Я., Червяков І. М. Основи економічної безпеки: Підручник для вищих навч. закл. МВС України; Національний ун-т внутрішніх справ. Харків. : Видавництво Національного ун-ту внутрішніх справ, 2003. 236 с.

2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия. Київ : Эльга ; Ника-Центр, 2004. 784 с.

3. Кравчук Н. Я., Колісник О. Я., Мелих О. Ю. Фінансова безпека : навч.-метод. посібн. Тернопіль : Вектор, 2010. 277 с.

4. Крупка М. І., Яструбецька Л. С. Фінансова безпека суб'єктів господарювання. Львів : ЛНУ імені Франка, 2018. 320 с.

5. Мартюшева Л. С. Фінансова безпека підприємств: конспект лекцій / Л. С. Мартюшева, Т. Б. Кузенко, О. Ю. Литовченко; Харківський національний економічний університет. Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. 138 с.

6. Донець Л. І., Ващенко Н. В. Економічна безпека підприємства : навч. посібник для студентів вищих навч. Закладів. Київ : Центр навч. літ., 2008. 240 с.

7. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : Наказ Міністерства Економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовт. 2013 р., № 1277 / Відомості Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13/print>.

8. Соломіна Г. В. Забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємництва : навч. посіб. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с.

9. Фінансова безпека підприємств і банківських установ [Текст] : монографія / за заг. ред. д-ра екон. Наук, проф. А. О. Єпіфанова [А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін.]. Скви : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.

Допоміжні:

1. Єпіфанов А. О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / За заг. ред. А. О. Єпіфанова, [А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін.]. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.

2. Єрмошенко М. М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства : препринт наукової доповіді; за наук. ред. М. М. Єрмошенка ; Нац. академія управління. КИЇВ : Нац. академія управління, 2005.

77 с.

3. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. Київ : Київ.нац.торг.-екон. ун-т., 2001. 309 с.

4. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. Київ : Лібра, 2003. 280 с.

5. Кравчук Н. Я., Колісник О. Я., Мелих О. Ю. Фінансова безпека: [навч.-метод. посіб.]. Тернопіль : Вектор, 2010. 277 с.

6. Ладюк О. Д. Фінансова безпека: характеристика складників. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5280>.

7. Лазарева А. П. Фінансова безпека країни: загрози та основні напрями зміцнення. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 27. С. 88–94.

8. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 824 с.

9. Мартинюк В., Зволяк Я., Баранецька О. Фінансова безпека: навч. посіб. Тернопіль : Вектор, 2016. 264 с.

10. Мачугіна М. В. Аналіз валютної безпеки як складової фінансової безпеки України. *Ефективна економіка*. 2016. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4854>.

11. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство [В. Геєць, М. Кизим, Т. Клебанова, О. Черняк та ін.]; за ред. Гейця В. : Монографія. Харків :ВД «ІНЖЕК», 2006. 240 с.

12. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних і юридичних спеціальностей усіх форм навчання / [С.М. Фролов, О.В. Козьменко, А.О. Бойко та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Фролова. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 332 с.

13. Філософія безпеки: монографія: у 2 т. / О. І. Барановський. Київ : УБС НБУ, 2014. Т. 1: Основи економічної і фінансової безпеки економічних агентів. 831 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу <http://rada.gov.ua>.

2. Офіційний сайт Держкомстату України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. Режим доступу <http://www.kmu.gov.ua>.

4. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України. Режим доступу <http://www.minfin.gov.ua>.

5. Офіційний сайт УАІБ (Українська асоціація інвестиційного бізнесу) / Режим доступу : www.uaib.com.ua.

6. Сайти періодичних видань:

- офіційне друковане видання ДКЦПФР (Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Режим доступу: www.nssmc.gov.ua.

- Інформаційна база «SMIDA». Режим доступу: smida.gov.ua/db.